

Войтко С. В.,
д.е.н., професор
завідувач кафедри міжнародної економіки ФММ
Національного технічного університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

УДК 346.21+347.23

ІНДЕКСИ DOING BUSINESS І РЕЄСТРАЦІЯ ВЛАСНОСТІ

INDEXES OF DOING BUSINESS AND PROPERTY REGISTRATION

Розглянуто основні положення Doing Business. Основну увагу приділено регулюванню підприємницької діяльності та захисту прав власності. Окреслено сфери бізнесу для Doing Business. Зазначені спільні та відмінні риси для індексів Doing Business. Проаналізовані лідери та аутсайтери рейтингу Doing Business. Наведено основний принцип Doing Business. Значну увагу приділено місця України у рейтингу легкості ведення бізнесу. Розглянуто деякі індекси для української економіки. Надано рекомендації стосовно розвитку України після перемоги над російським агресором.

Ключові слова: рейтинг Doing Business, реєстрація власності, економіка.

The main provisions of Doing Business are considered. The main attention is paid to the regulation of business activity and protection of property rights. Business areas for Doing Business are outlined. Common and distinctive features of the Doing Business indices are indicated. The leaders and outsiders of the Doing Business rating are analyzed. The main principle of Doing Business is given. Considerable attention was paid to Ukraine's place in the rating of ease of doing business. Some indices for the Ukrainian economy are considered. Recommendations are given regarding the development of Ukraine after the victory over the Russian aggressor.

Keywords: Doing Business rating, property registration, economy.

Doing Business вже 17 разів здійснив щорічні дослідження, у яких проаналізовано нормативні акти, що сприяють підприємницькій діяльності або її стримують. Ці дослідження відображають кількісні показники

регулювання підприємницької діяльності та захисту прав власності. Горизонт цих досліджень досить широкий, вивчаються дані з 190 економік. Інформацію для цього дослідження запозичено в джерелі [1].

Doing Business [2] охоплює правила, що стосуються 12 сфер бізнесу: 1) відкриття бізнесу; 2) отримання дозволів на будівництво; 3) отримання електроенергії; 4) реєстрація власності; 5) отримання кредиту; 6) захист прав міноритарних інвесторів; 7) сплата податків; 8) транскордонна торгівля; 9) виконання контрактів; 10) вирішення проблем неплатоспроможності; 11) працевлаштування працівників; 12) укладання контрактів з державними органами.

У загальному випадку Doing Business у числовому значенні вимірює процеси реєстрації бізнесу, отримання дозволів, передачу власності, кредитування, захисту інвесторів, оподаткування, міжнародної торгівлі тощо.

Відзначимо, що економіки країн, які отримали високі бали за легкістю ведення бізнесу, мають спільні риси, наприклад, розширене використання електронних систем.

Так, усі ТОП-20 економік мають онлайн реєстрацію бізнесу, наявні електронні платформи подання податкових декларацій, дозволяються онлайн-процедури передачі власності. З іншої сторони, для 50 економік з нижнього рівня рейтингу потрібно у шість разів більше часу для відкриття бізнесу, ніж у ТОП-20. Так, передача власності в ТОП-20 економіках потребує менше двох тижнів у порівнянні з трьома місяцями для 50 країн з нижньої частини рейтингу з Doing Business. Відзначимо, що у докарантинний період, а саме у 2018/2019 роках 24 економіки підвищили рівень ефективності передачі власності та покращили якість адміністрування. Ці покращення стосувалися реформ реєстрації власності, підвищення прозорості, зростання надійності інфраструктури, зниження податків і зборів.

Наведемо декілька прикладів. Найбільше покращень відбулося у країнах Близького Сходу та Північної Африки. Так, Катар створив «єдине вікно», при цьому скасувавши п'ять процедур і скоротивши тривалість передачі власності

до 11 днів. Бразилія та Еквадор запровадили свої електронні системи передачі власності.

Основний принцип Doing Business полягає у тому, що економічна діяльність отримує вигоди від дотримування чітких правил, які надають змогу здійснювати вільний обмін між суб'єктами виробничо-комерційної діяльності, встановлювати міцні права власності, сприяти вирішенню комерційних суперечок, забезпечувати партнерам захист. Загалом, показники Doing Business надають можливість кількісно аналізувати для різних країн складові регулювання бізнес-відносин, отримання дозволів і кредиту, захисту інвесторів, оподаткування тощо.

Наведемо найкращі практики. Так, у Грузії, Норвегії та Португалії є тільки одна процедура (в окремих країнах може бути до 13 процедур). У Катарі та у Грузії тривалість оформлення – одна доба (існують випадки у деяких країнах, коли ці процедури займають 210 днів). До того ж у Саудівській Аравії взагалі відсутня сплата зборів за ці процедури, проте в деяких країнах відсоток зборів складає до 15 %.

Стосовно України. Рейтинг легкості ведення бізнесу на 64 позиції при значенні 70,2 зі 100. Україна спростила процедуру отримання дозволів на будівництво, скасувавши вимогу наймати зовнішнього експерта та запровадивши систему онлайн-реєстрації. Також Україна спростила реєстрацію власності, підвищивши прозорість системи управління земельними ресурсами.

Ось ще декілька значень з Doing Business для України. Відкриття бізнесу – 61 позиція у рейтингу. Стосовно легкості відкриття бізнесу – 91,1 балів зі 100 (у 2020 році було 6 процедур). Реєстрація власності – 61 місце у рейтингу (71,3 балів). Отримання кредиту відносно легке було 37 місце (75,0 балів) при індексі кредитної інформації 7 балів з 8. Індекс володіння та контролю 6,0 з 7,0. Сплата податків 65 місце у рейтингу при 78,1 балів. При цьому загальна ставка податків і внесків 45,2 % становила від прибутку. Була у 2020 році й

оцінка міжнародної торгівлі 80,1 зі 100, забезпечення виконання контрактів на 63 позиції (63,6 бали зі 100).

Зазначені показники значною мірою були досягнуті завдяки використанню технологій Індустрії 3.0 та Індустрії 4.0 для забезпечення цифрової екосистеми та підтримки цифрових інновацій. Індикатори Doing Business були у 2020 році на більш-менш належному рівні для України та є такими, що можуть зростати у післявоєнний час. Тут виникають питання про те, на що саме слід звернути увагу керівництву держави. Можливо доцільно урядом встановлювати обсяги до мінімального капіталу для нових підприємств, що мають намір інвестувати, а можливо підвищити рівень ефективності податкового адміністрування шляхом продовження впровадження новітніх технологій для фіскальної сфери країни. Післявоєнне відновлення потребуватиме розвитку стартапів і технологічних інкубаторів. Важливе місце матиме фінансова підтримка для підприємців, що розвивають високотехнологічні сфери діяльності. Підтримкою можуть займатися науково-дослідницькі центри, додатковим джерелом фінансування може стати державно-приватне партнерство. Зазначимо про те, що у короткостроковій перспективі після нашої перемоги уряд не матиме можливості суттєво впливати на підтримку підприємництва. Проте, виплати репарацій, контрибуцій та компенсацій російською федерацією нададуть можливість спрямовувати значні кошти для розвитку бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Doing Business (2023). Comparing Business Regulation in 190 Economies. World Bank. 149 p. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/>
2. Doing Business (2023) Doing Business Report 2004–2020. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness>